

[Økonomiministeren.]

reguleringen får derved mere end hidtil karakter af at være et sikkerhedsnet over for større prisforskydninger.

For det tredje vil regeringen udvise den største agtpågivenhed over for udviklingen i de offentlige udgifter. For så vidt angår statens egne udgifter, er der allerede gennem besparelser både sidste år og i år sket en kraftig svækkelse af væksten og dermed af statens efterspørgsel efter arbejdskraft og andre ressourcer, og regeringen vil fortsætte denne linje. For så vidt kommunerne angår, er disses adgang til at optage lån blevet begrænset, og regeringen har over for kommunerne indskærpet behovet for større selvfinansiering. I det kommende finansår må imødeses en mærkbar styrkelse af kommunernes finansielle stilling, og regeringen har på den baggrund indledt drøftelser med de kommunale organisationer for at sikre, at der ikke i den situation sker en forøgelse af kommunernes udgifter, der fra et samfundsmæssigt synspunkt må anses for uønsket.

Det er regeringens mål gennem den efterspørgselsbegrænsende politik og prislovgivningen at gøre sit til at sikre en rolig udvikling i omkostninger og priser og en hurtig stigning i eksporten, så en høj beskæftigelse kan fastholdes. Af det, jeg har sagt, vil det fremgå, at meget tillige beror på, om parterne på arbejdsmarkedet lever op til de forpligtelser, de har påtaget sig såvel i oktobererklæringen som konkret nedfældet i forligets bestemmelser. Jo bedre disse bestræbelser lykkes, så de kommende måneder viser en tilfredsstillende udvikling i prisniveau og eksport, desto hurtigere vil det blive muligt at gennemføre lempelser i den stramme finans- og pengepolitik. Det er da regeringens indstilling, at sådanne lempelser først bør komme rente- og kreditpolitikken til gode af hensyn til erhvervslivets investeringer.

Det er mig imidlertid magtpåliggende endnu en gang at understrege, at hensynet til betalingsbalancen vejer så tungt til for regeringen, at den må fastholde den nuværende linje i finans- og pengepolitikken, indtil der er sikre vidnesbyrd om, at en mere varig forbedring af betalingsbalancen er godt i gang.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale

lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Formanden: Det nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om priser og avancer.*

Forinden jeg kommer ind på indholdet af dette lovforslag, vil jeg gerne fremsætte nogle bemærkninger om forslaget i den aktuelle pris- og erhvervspolitiske sammenhæng.

Man kunne rejse det spørgsmål, om vi i det hele taget har brug for en særlig prislov. Vil den stramning af de økonomiske forhold, der er tilvejebragt gennem finans- og pengepolitikken, ikke være tilstrækkelig til, at vi kan være nogenlunde sikre på, at konkurrenceforholdene i sig selv vil være et tilstrækkelig virksomt middel til at bevare den prismæssige stabilitet, der er opnået i de senere måneder?

Regeringen lægger afgørende vægt på, at den prisstabilisering, der er opnået i den senere tid, kan bevares i videst muligt omfang. Det er klart, at det ville være for ambitiøst at sætte sig som mål at bevare helt stabile priser. Der må uundgåeligt komme visse prisstigninger — hvor store er det vanskeligt at dømme om; men det må primært være regeringens opgave at holde de prisdrevende faktorer i tømme og drage omsorg for, at de uundgåelige prisstigninger bliver så små som muligt.

Den prisstabilitet, som lykkeligvis er opnået i de senere måneder, har sin baggrund i flere forhold. For det første er der indtrådt en relativ stabilitet i importpriserne, men vi har ingen sikkerhed for, at den varer ved. For det andet har regeringens finans- og pengepolitik efterhånden ført til en afdæmpning af efterspørgslen, som utvivlsomt i nogen grad har lettet presset på priserne, og endelig kan man fastslå, at det prisstop, der gennemførtes pr. 22. september sidste år, har været effektivt.

Jeg er klar over, at dette prisstop har været en tung byrde for store dele af erhvervslivet. Det har været uundgåeligt, at

[Handelsministeren.]

disse restriktioner har givet vanskeligheder for mange virksomheder, samtidig med at den almindelige økonomiske politik har lagt en dæmper på den hjemlige efterspørgsel. Jeg er imidlertid overbevist om, at det har været af stor betydning, at det er lykkedes at opnå en standsning af prisstigningerne i en periode, hvor der skulle træffes vigtige beslutninger, som bliver bestemmende for den fremtidige udvikling. Jeg tænker her bl. a. på betydningen af, at arbejdsmarkedets overenskomstforhandlinger har kunnet gennemføres på baggrund af en rolig prisudvikling.

Erhvervslivet har loyalt overholdt prisstoppet. Monopoltilsynets stikprøver har vist, at prisstoppet har været effektivt, og at erhvervslivet med få undtagelser har overholdt lovens bestemmelser. Da jeg i sin tid forelagde loven om prisstop og ikke lagde skjul på de byrder, som et sådant prisstop ville betyde for de enkelte virksomheder, gav jeg udtryk for den tillid, jeg nærede til, at erhvervslivet trods vanskelighederne ville efterleve lovens bestemmelser. På baggrund af de erfaringer, der er gjort siden, kan jeg nu med glæde konstatere, at erhvervslivet har levet op til disse forventninger.

Når en særlig prislov findes påkrævet, må det ses på baggrund af, at en række prisstigningstendenser vil blive virksomme i de kommende måneder. Jeg ser her bort fra eventuelle udefra kommende prisstigninger; dem hverken kan eller bør vi udelukke fra prisdannelsen.

Man bør gøre sig klart, at en prislov alene ikke vil kunne sikre os imod indenlandske inflatoriske prisstigninger. Det vigtigste middel til bekæmpelse heraf er at undgå et prisdrivende efterspørgselspres gennem en stram penge- og finanspolitik. På den anden side kan man ikke uden risiko for at sætte den fulde beskæftigelse over styr i den aktuelle situation drive den økonomiske politik så hårdt med generelle midler, at man alene ad denne vej sikrer prisstabilitet. Det er derfor nødvendigt at supplere de generelle midler med særlige prisindgreb.

Vi står over for en situation, hvor der samtidig med opsamlede omkostningsstigninger under prisstoppet i den kommende tid vil indtræffe lønstigninger som følge af de nye overenskomster. Dette vil givet med-

føre prisstigninger. Opgaven er at forhindre uundgåelige prisstigninger i at forplante sig og give anledning til yderligere stigninger i løninger og avancer.

Prisstoppet vil ikke kunne fastholdes.

Gennem et prisstop låses pris- og omkostningsstrukturen fast på en måde, som ikke lader sig opretholde i en længere periode. Det må erkendes, at omkostningsudviklingen uundgåeligt må føre til en vis prisstigning, hvis vort økonomiske system skal kunne fungere, og lovforslagets almindelige formål er at muliggøre de nødvendige justeringer i prisdannelsen, uden at der heraf udvikler sig nye prisstigninger i forbindelse med lønledning og avanceledning.

Den foreslåede lov omfatter kun prisdannelsen på det indenlandske marked. Eksportpriserne overlades helt til, hvad de udenlandske markeder kan bære. I almindelighed er det heller ikke fra eksporten, prisstigningerne udgår. Risikoen er snarere, at indenlandske pris- og omkostningsstigninger udhuler eksporterhvervenes konkurrenceevne, og en stabilisering af den indenlandske prisudvikling vil derfor også særlig gavne eksporten og hermed valutabalancen.

Lovforslaget omfatter indenlandske priser over et bredt felt. Det omfatter med få undtagelser dels priserne for samtlige varer og tjenesteydelser fra den private sektor, herunder også landbrugets hjemmemarkedspriser, dels det offentlige priser og takster.

Hovedbestemmelsen i lovforslaget er kalkulationsreglerne i forslaget § 5. Princippet i disse regler er, at kun nødvendige omkostningsstigninger må indregnes i priserne. Herunder falder for det første stigninger i virksomhedernes indkøbsriser for råvarer, hjælpevarer og varer til videresalg samt stigninger i offentlige takster og afgifter, øgede afskrivninger på nye investeringer samt lovlige lejeforhøjelser. Desuden tillader reglerne indregning af nødvendige stigninger i lønomkostninger.

Spørgsmålet er imidlertid, hvad der kan anses for nødvendige lønomkostninger. Hvis vi havde kunnet indrette os så ideelt, at lønudviklingen på alle områder kontinuerligt fulgte produktivitetsudviklingen og ikke oversteg denne, ville spørgsmålet kunne besvares enkelt med, at ingen lønstigninger behøvede at give sig udtryk i prisstigninger. Men således er vort samfund desværre ikke

[Handelsministeren.]

indrettet. Dels indtræffer lønstigningerne rykvis ved overenskomster og udløsning af dyrtidstillæg, dels må det konstateres, at der er aftalt lønstigninger, som i hvert tilfælde på visse områder går ud over, hvad produktiviteten kan forventes at stige. Vi er derfor nødt til at anerkende en sammenhæng mellem løn og priser, der må tages hensyn til.

I lovforslaget er dette hensyn tilgodeset ved, at kalkulationsreglerne giver grundlag for indregning i priserne af lønstigninger, hvis størrelse er fastlagt ved ordinært fornyede overenskomster. Ved indregningen af de overenskomstbestemte lønstigninger skal der dog foretages modregning i ikke-overenskomstmæssige tillæg m. v. i det omfang, de nu afsluttede overenskomster giver mulighed herfor.

Lønstigninger, som ikke er fastlagt i overenskomsterne, vil således ikke kunne indregnes i priserne. Den lønglidning, der kan komme, må dækkes af stigende produktivitet eller bæres af virksomhederne selv.

Jeg finder, at disse prispolitiske principper må være i harmoni med de intentioner, som arbejdsmarkedets parter havde, da overenskomstforhandlingerne begyndte, og som er kommet til udtryk i den nu afsluttede overenskost, hvori det er fastslået, „at det er en forudsætning for de i mæglingforslaget foretagne forhøjelser af gældende lønsatser, at der ikke på grundlag af disse ændringer af satserne finder en almindelig forhøjelse af lønniveauet sted“. Kalkulationsreglerne harmonerer også med overenskomstens særlige hensyntagen til de lavestlønnede og støtter sig på, at de relative forbedringer, disse grupper har opnået, gerne skulle bevares.

Den foreslåede prislov gør ikke noget indgreb i arbejdsgivernes og lønmodtagernes adgang til at fastsætte lønnen, men udelukker adgangen til at indregne ikke-overenskomstbestemte lønstigninger i priserne. Loven sætter heller ikke bestemte grænser for, hvor meget hver virksomhed må tjene. Den påbyder, at eventuelle nedgange i virksomhedernes indkøbspriser skal komme til udtryk i tilsvarende sænkninger af salgspri- serne, men hvis virksomhederne gennem øget effektivitet kan tjene mere og give

mere i løn, vil dette ikke være i strid med kalkulationsprincipperne.

Selv om man med forslaget tilsigter kalkulationsprincipper, der i det store og hele vil give rimelig adgang til indregning af nødvendige omkostningsstigninger i priserne, vil det næppe kunne undgås, at kalkulationsreglerne på visse områder kan ramme urimelig hårdt. Forslaget giver derfor også adgang til dispensationer, hvis hovedprincip vil blive, at effektive virksomheder med normal kapacitetsudnyttelse skal have dækning for de direkte omkostninger og et rimeligt bidrag til dækning af indirekte omkostninger og nettoavance.

I forslagets § 6 gives der adgang til at fastsætte højestepriser eller prisstop efter lignende principper som omtalt for dispensationsadgangen. Bestemmelserne tager bl. a. sigte på priser og takster for tjeneste- og transportydelser, hvor generelle kalkulationsregler ikke kan anvendes. Bestemmelserne svarer endvidere til princippet i prisindseendeloven, som samtidig ophæves. På samme måde ophæves § 24 i monopolloven og erstattes med de nu foreslåede generelle kalkulationsprincipper.

Lovforslaget giver strengere regler for fastsættelse af offentlige priser, takster og honorarer, idet der indtil 1. september 1971 kun tillades indregnet stigninger i indkøbspriser på råvarer m. v. i de offentlige leverancer og ydelser. Lønstigninger m. v. vil altså ikke umiddelbart kunne føre til prisforhøjelser på dette område. For det offentlige prisfastsættelse efter 1. september 1971 gælder det, at omkostningsstigninger ud over råvarestigninger m. v. ikke kan indregnes, forinden der fra monopoltilsynet er indhentet en udtalelse med en vurdering af forhøjelsen under hensyn til pris- og indkomstudviklingen i samfundet. Ved forslagets udarbejdelse har vi fundet det naturligt, at når der af erhvervslivet skal udvises tilbageholdenhed med hensyn til indregning af omkostningsstigninger i priserne, må det være rimeligt, at det offentlige udviser en ekstra tilbageholdenhed i så henseende.

I lovforslagets §§ 2 og 3 og kap. IV er givet en række bestemmelser, hvorefter det pålægges monopoltilsynet at holde prisudviklingen under opsigt og henlede opmærksomheden på eventuelle bestemmelser i

[Handelsministeren.]

anden lovgivning, som kan virke hæmmende på konkurrencen. Bestemmelserne sigter tillige mod gennem mærkning og prisoffentlighed at fremme konkurrencen inden for erhvervslivet og at fremme forbrugernes prisbevidsthed.

Jeg har med disse bemærkninger lagt vægt på at belyse den almindelige baggrund for lovforslaget og de almindelige principper, forslaget hviler på, uden at gå i enkeltheder, men må i denne henseende henvise til de udførlige bemærkninger til lovforslaget. Til slut skal jeg gøre opmærksom på, at den foreslåede lovgivning ikke lader sig administrere inden for de eksisterende rammer for monopoltilsynet. Den ekstraordinære pris- og avancelovgivning, som har været i kraft siden november 1967, har indtil nu medført en udvidelse af monopoltilsynets personale fra 91 til 145, fortrinsvis inspektører og kontorfunktionærer. Den foreslåede lovgivning har et bredere sigte end den hidtidige, og kalkulationsreglerne nødvendiggør, som jeg har omtalt, at der må være adgang til at give dispensationer. En sådan administration er erfaringsmæssigt personalekrævende. Det anslås derfor, at den foreslåede lovs gennemførelse vil kræve ansættelse af yderligere ca. 20 medarbejdere i monopoltilsynet.

I en situation, hvor der må og skal finde en almindelig tilpasning sted, der sikrer en hurtig forbedring af valutabalancen, må regeringen finde en prislovgivning af denne karakter påkrævet. Denne tilpasning må ventes at ville strække sig over nogen tid, og regeringen finder det derfor rigtigt, at loven gives gyldighed, så den tages op til revision i folketingsåret 1972-73. Forhåbentlig er valutabalancen til den tid sikret så vidt, at der er skabt grundlag for væsentlig mindre vidtgående prisindgreb, end denne lov er udtryk for.

Med disse bemærkninger tillader jeg mig at anbefale lovforslaget til det høje tings hurtige og velvillige behandling.

Herved har jeg endvidere den ære for det høje ting at fremsætte *forlag til lov om udbyttebegrænsning m. v.*

Om den generelle baggrund for lovforslaget kan jeg henvise til økonomiministerens

bemærkninger ved forelæggelsen af det samtidig forelagte forslag til lov om ændring af lov om beregning af et reguleringspristal.

Lovforslaget tilsigter for ét regnskabsår at begrænse stigning i udbytter i erhvervsdrivende selskaber. Af administrative grunde er princippet i den seneste udbyttebegrænsningslov af 1963 ændret således, at der nu kun regnes med ét sammenligningsår.

Ligesom under 1963-loven kan der altid efter forslaget udbetales et årsudbytte på indtil 6 pct. af aktiekapitalen.

Da man har anset det for naturligt, at der kan udbetales et udbytte, der også står i et rimeligt forhold til selskabernes egenkapital, er der indsat en bestemmelse om, at der altid kan udbetales indtil 5 pct. af egenkapitalen som årsudbytte.

Ligesom i 1963-loven er der foreslået forbud mod udstedelse af fondsaktier.

Under hensyn til, at der i øvrigt ikke gribes ind over for arbejdsaftaler, har man ikke ment at burde foreslå indgreb i adgangen til at udbetale arbejdsvederlag i form af tantieme og bestyrelsesvederlag m. v.

Med disse ord vil jeg gerne anbefale lovforslaget til det høje tings hurtige og velvillige overvejelse.

Finansministeren (Poul Møller): Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte *forlag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat (Ændring af beskatningsprocenten m. v.)*.

De foreslåede ændringer i loven om den særlige indkomstskat vedrører dels beskatningsprocenten for personer, dels beskatningen af fortjeneste ved afståelse af fast ejendom.

Lovens beskatningsprocent for skattepligtige personer foreslås forhøjet fra 30 til 40.

Dette forslag har til formål at bringe den særlige indkomstskat i et rimeligt forhold til den nugældende beskatningsprocent for skattepligtige almindelige indkomster, der ligger inden for statskatteskalaens første trin. For indkomståret 1971 er den samlede almindelige indkomstskat til stat og kommune på dette skalatrin 39,3 pct. i gennemsnit for alle landets kommuner. Når den særlige indkomstskat forhøjes til 40 pct., kommer den altså stort set til at svare til